

Bijzondere zeilprestaties zijn niet alleen voorbehouden aan mensen uit de categorie Bekende Nederlanders. Zeilen belicht een aantal van die vergeten zellers onder de noemer 'onbekende beroemdheden'.

BERTUS BUYS HARINGKONING OP ZEE

Als jongen begonnen met varen op een haringlogger. Als man begonnen met venten vanaf een haringkar. Als zakenman uitgegroeid tot de Haringkoning van Den Haag. In het gesprek dat Michiel van Straten met Bertus Buys heeft, blijkt dit een natuurlijk aanloop te zijn naar een carrière als solozeiler. Hoe dat zit vertelt Bertus Buys in een gesprek waar de verhalen elkaar opvolgen als golven voor de Scheveningse kust.

Tekst Michiel van Straten Beeld uit de archieven van Bertus Buys

Bertus Buys heet mij hartelijk welkom in zijn woning, gelegen op misschien wel de mooiste woonlocatie van Leidschendam, met een weids uitzicht over het groene platteland. 'Zeerust' heet een parkje dat op steenworp afstand ligt. Toepasselijk, bedenk ik. Maar het is niet zo dat de nu 78-jarige Buys rust van de zee neemt. "Gisteren heb ik nog een stukje gezeild", zegt hij. In zijn ruime woonkamer hangen enkele nautische schilderijen; de zeilboten lijken zo de woonkamer binnen te varen. Buys stelt voor om in zijn werkkamer te gaan zitten voor ons gesprek. Maar de eerste verhalen komen bij hem al los, staande in de woonkamer met een kop koffie in de hand.

Van haringlogger tot solozeiler

Bertus Buys is van 1937. Hij werd geboren in Scheveningen. Als jongen van veertien voer hij mee met een haringlogger, wat niet meer dan een natuurlijke stap lijkt voor een Scheveningse jongen halverwege de twintigste eeuw. Buys: "Ik hing daar altijd een beetje rond als jongmaatje." Daarna stapte hij over op de Grote Vaart en maakte hij lange reizen, van Holland naar Indonesië en Amerika. Zeilen, daar wist hij al die tijd nog helemaal niets van. Hoe hij het ontdekte weet hij eigenlijk niet eens meer. Maar op een gegeven moment kwam het in zijn leven. "Dan ga je een bootje huren. Op de Kaag. Een BM." Ja, zo ben ik ook begonnen, is mijn reactie. "Oh, kom-ie ook hier vandaan?", vraagt Buys enthousiast met een onmiskenbaar Haags accent. Ik herken het onmiddellijk, omdat ik zelf uit Den Haag kom. 'Prachtag' vind ik het klinken. Vierentwintig was Buys, in dat gehuurde BM'etje, en zes jaar later kocht hij zijn eigen exemplaar. Weer iets later volgde een Victoire 22.

Start van de carrière

Ik loop wat vooruit op zijn carrière in de OSTAR door te vragen waarom hij koos voor het solozeilen. "Weet je dat ik vroeger de Haringkoning van het Rijswijkseplein was?", is zijn wedervraag. Nee, dat wist ik niet. Maar ik ben aangenaam verrast: voor Hagenezen is de Haringkoning al decennialang een begrip. Bij late trek was de Haringkoning een van de weinige zaken die nog open was om de nachtelijke honger te stillen. "Dan moet ik wel eens een broodje bij u hebben gegeten", zeg ik. Buys: "Mijn vader was daar begonnen, eind jaren twintig." In 1961 nam Bertus de zaak over. Wat dat met het solozeilen van Bertus te maken heeft, is me nog niet duidelijk. Wanneer ik om verdere uitleg vraag, krijg ik een uitgebreid en sluitend antwoord. "Ik wilde mijn geld goed verdienen en dat kon onder andere door steeds langer open te blijven. Dat schoof op tot wel drie of vier uur 's nachts. Daarin was ik de enige." De nachtelijke stapers konden dan ook alleen bij hem terecht voor vis of frituur. Maar met de haring ging het plotseling niet meer zo goed door de opkomst van de haringworm. "De hele haringhandel donderde in elkaar. Ik had opeens geen kloten meer te doen. Ik ging wat vissen met mijn broer Piet, daar in de buurt [het Laakhavengebied in Den Haag, MvS]. En toen zag ik een BM'etje liggen. Daar heb ik er toen een van gekocht." Dat was de start van de zeilcarrière van Bertus Buys. "Dat ik solo ging varen, kwam door mijn werk. Bij de Haringkoning hadden we een dagdienst en een avonddienst. Wanneer ik avonddienst had, was ik overdag vrij. Mijn vrouw had haar eigen werk, met de kinderen en zo. Dan liep ik thuis alleen maar in de weg en zo ben ik gaan zeilen. Lekker naar mijn bootje toe, lekker varen in mijn uppie. Daarna is dat als vanzelf zo gebleven."

Bertus Buys.

Met zijn Sea Beryl voer Bertus Buys solo...

... en met vrienden de Noordzee op.

OSTAR

Hoewel de race in de loop der tijd verschillende namen heeft gehad, staat hij voor de meeste deelnemers nog gewoon bekend als de OSTAR, naar de Observer [de vroegere sponsor] Singlehanded Transatlantic Race. Die wordt elke vier jaar gevaren van Plymouth naar New York. Sinds 2000 is de race gesplitst in een deel voor amateurzeilers [nog steeds de OSTAR, met nu als betekenis 'Original STAR'] en de Transat voor professionals. De volgende editie wordt in 2017 gevaren. Zie voor meer informatie: <http://rwwvc.org/ostar>.

“Ik heb al mijn roosters gepakt, aan elkaar gebonden met touw en overboord geflikkerd. Dat remde mij af”

WINNAAR BOEK FASTNET WINDKRACHT 10 (Zeilen 10/2015)

Ik zou dit boek erg graag ontvangen, omdat ik tijdens deze Fastnet als bemanningslid van Hr. Ms Friesland betrokken was bij reddingsacties. Ik denk er nog vaak aan terug, maar heb er zelf helaas te weinig foto's of ander materiaal van. Tot mijn grote spijt ben ik pas later geïnteresseerd geraakt in het zeilen.

Gerard Slump
Breukelen

SEA BERYL

Met Sea Beryl – een standfast 40 – voer Bertus Buys meerdere keren de OSTAR. De edities van '84 en '88 voer hij met een Nicholson 35 met dezelfde naam. Lengte over alles: 10,74 m
Lengte waterlijn: 8,15 m
Breedte: 3,18 m
Diepgang: 1,68 m
Waternverplaatsing: 7 m³
Ballast: 3300 kg
Zelloppervlak: 49,90 m²
Ontwerper: Ray Wall/Camper & Nicholson
Bouwer: Camper & Nicholson

Aankomst Bertus Buys in Scheveningen in 2010, na zijn wereldreis. (TV West)

Zeeman met kotsneigingen

Van Braasemmeer naar open zee op een zeilboot is toch nog wel een sprongetje, merkte Buys toen hij voor het eerst met iemand meevoer vanuit Scheveningen richting het REM-eiland. “Dat was met een klant van me. Die had een zeilboot in Scheveningen. Daar was toen nog geen jachthaven hoor, er lag nog maar één zeilboot, *The Duke*. Een prachtige ouwerwetse boot, van die man. Hij nodigde mij uit om een keer mee te varen. Windkrachtje vier-vijf.” Bertus Buys buigt zich naar me toe. Op bijna samenzweerderige toon zegt hij: “Ik ben zééziek geworden! Ik dacht: Bertus, dit is toch niet het einde van je zeilcarrière?” Maar de gevoeligheid voor zeeziekte voer een vreemde slingerende koers bij Bertus. Op de haringlogger: elke keer zeeziek. Op de Grote Vaart: nooit. Maar op dit uitstapje zag Bertus Buys groen en geel. “Of we moesten terugkeren, vroeg de schipper. ‘Nee,’ zei ik, ‘we gaan door.’ De schipper had nog wat lekkers meegenomen, zei hij. Paling. Toen ging ik helemaal over mijn nek”, vult Buys lachend aan. Later kocht Buys een Albin Vega. “Met vrienden voer ik daar voor het eerst mee naar Scheveningen. Daar gingen we de zee op. Ik was natuurlijk de schipper, en de enige met wat zeebenen, van vroeger nog. Ik was met een belangrijk. Ik denk dat ik daardoor toen niet zeeziek was. Het zal wel.” Hoe dan ook, Scheveningen werd vanaf dat moment de thuishaven van Buys, vanaf de oprichting in 1972. “Nooit meer weggegaan.”

Van Haringkoning tot zeezeiler is voor Bertus Buys een natuurlijk verloop geweest.

Hoe kwam Buys dan tot het meedoen aan de Observer Singlehanded Transatlantic Race, kort genoemd OSTAR? Buys: “Gerard Dijkstra was een van de eerste Nederlanders die aan die race van Plymouth naar New York meedeed. Die had in 1982 zijn boot tentoongesteld aan het IJ in Amsterdam. Ik ging daar naartoe. Toen werd ik gegrepen door de OSTAR, waar Dijkstra twee jaar later aan mee zou gaan doen.” Een bezoek aan de Hiswa vormde hierna een natuurlijke stap om zich verder te verdiepen. “Daar zag ik iemand een stuurautomaat demonstreren. Wie was die man? Dat was Burg Veene-mans! Die had vier jaar eerder aan de OSTAR meege-daan. Dus de halve dag stond ik zo te kijken.” Buys doet zijn mond open, als iemand die in opperste bewondering ergens naar staat te kijken. “De hele dag was dat mijn held. Toen was ik verkocht.”

Even 500 mijl solo

Buys realiseerde zich het verschil tussen droom en daad. Om niet in dromen te blijven hangen schreef hij zich de volgende dag direct in voor de race van 1984. “Toen was het officieel: papiertje, toestanden.” Buys wilde naar eigen zeggen ‘in de flow’ komen. Even dacht hij: waar ben ik nou aan begonnen? Een oversteek naar Engeland had hij nog niet gemaakt, laat staan naar Amerika. Maar de verplichte 500 mijl solo die je moest hebben gevaren om mee te kunnen doen aan de race voer hij direct dat jaar, tussen Nederland, Engeland, Spanje en Lissabon. Dat werd een ware vuurdoop. “Ik kreeg meteen windkracht tien over mijn dek. Dat is erg veel, daar.” Hoe is hij dat doorgekomen? “Ik heb al mijn roosters gepakt, van binnen. Die heb ik aan elkaar gekoppeld met touwen en overboord geflikkerd. Dat remde mij af. Zo heb ik die storm afgereden. Ik vroeg alleen even aan Onze Lieve Heer of het nog harder zou gaan waaien.” Maar het bleef bij windkracht tien. Die roosters, dat was eenmalig. In latere stormen ging Buys bijliggen. Lekker rustig.

Eerste OSTAR

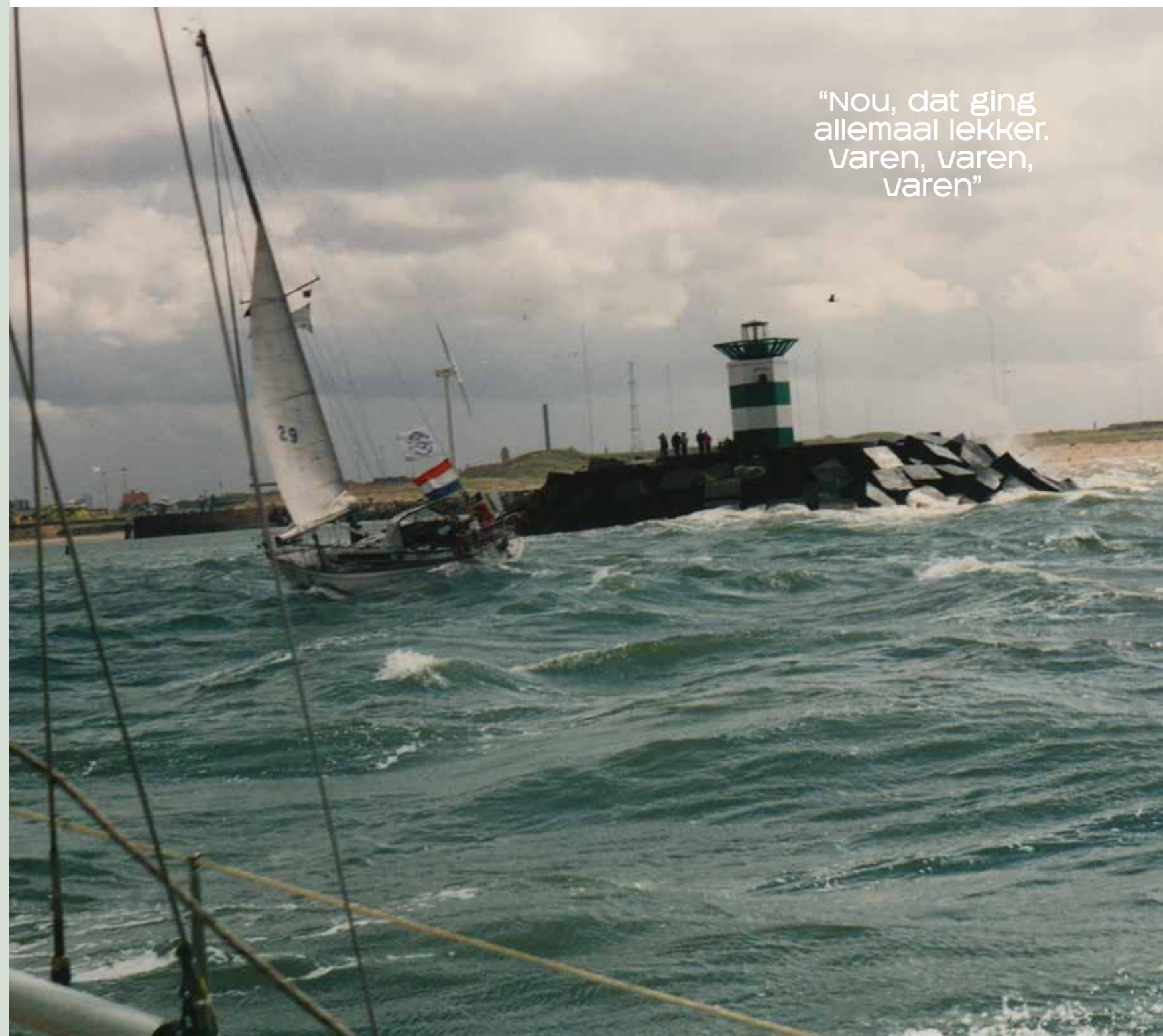
Buys heeft aan nogal wat OSTARS meegedaan. Ik vraag hem welke de meest bijzondere was. “De eerste, die van 1984”, antwoordt hij onmiddellijk. “Ja, die blijft me het meeste bij.” Maar niet alleen omdat het de eerste was, zo wordt duidelijk wanneer Buys zijn verhalen vertelt. Even was er lichte twijfel, bij de start: zal ik linksaf gaan, naar Nederland? Of rechtsaf? Het was toch spannend. Buys koos voor de wedstrijd, rechtsaf dus, de oceaan op. “Nou, dat ging allemaal lekker. Varen, varen, varen. Weinig slaap in het begin. Na een dag of zes had ik een klotedag. Veel wind, regen, ellende allemaal. Ineens hoorde ik over de marifoon een vrouw roepen. Dat was Rachel Hayward. Die voer ook in mijn klasse.” Een aantal ▶

Solo, maar niet alleen.

Thuishaven Scheveningen. “Nooit meer weggegaan.”

“Nou, dat ging allemaal lekker. Varen, varen, varen”

Aan “dat klerestuk naar de overkant toe” was hij niet meer gebonden

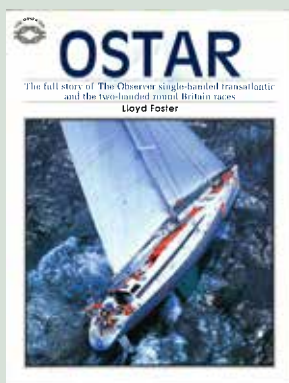
dagen hadden Bertus en Rachel marifooncontact. “Om een uurtje of vijf hadden we happy hour, over de marifoon.” Daarna verloren ze elkaar uit het oog. Aan het eind van de reis kwam Hayward een dag later aan dan Buys, die toen al in het gezelschap van alle andere binnengelopen deelnemers vertoefde. “Haar aankomst werd ook aangekondigd. Dus we zijn met een bootje naar de finishlijn gevaren. Maar we konden haar niet vinden, dus toe zijn we maar weer teruggegaan. Wat bleek nou? Je moest voor de finishlijn een bepaalde lichtopstand aan bakboord houden en de wal aan stuurboord. Maar Hayward had problemen met de navigatie gehad. Het was slecht weer en je zag daar een heleboel lichtjes. Ze miste de finishlijn, voer verder en haar boot verging op de rotsen. Ze kon wel van boord af komen, twee of drie mijl verder dan waar wij zaten. Toen ze bij ons gezelschap binnenkwam was ze zoekende. Ze kwam naar me toe: ‘Are you Sea Beryl?’ ‘Yes.’ Huilend viel ze toen in mijn armen. Want we hadden hetzelfde meegeemaakt. Aan mij kon ze haar verhaal goed kwijt.” Buys probeerde het wedstrijdcomité nog te overreden om de gehate *did not finish* achter haar naam te laten verwijderen – ze was immers zelfs enkele mijlen verder gevaren dan de regulier gefinishte deelnemers. Tevergeefs. Terug naar de wedstrijd. Enkele dagen na het laatste marifooncontact met Rachel Hayward ontving Buys weer een oproep over de marifoon. Geen happy hour, maar een pan-pan dit keer. “Het was Bob Menzies van *Dancing Dolphin*. We bleken twaalf mijl van elkaar af te zitten.” Menzies’ boot had een lek opgelopen in een

storm. “De helft van de tijd ben ik aan het pompen, zei Bob tegen me. Ik ben teruggevaren naar hem, heb mijn elektrische bilgepomp uitgebouwd, in een plastic zak gedaan met ook nog wat slangen erbij. Ja, ik had altijd veel spullen bij me. Daarom zou ik nooit gaan winnen, want mijn boot was loodzwaar. Maar goed, ik zag hem varen en heb mijn werptouw naar hem overgegooid. Die had hij te pakken en zo had hij een bilgepomp.” Menzies was daarmee naar eigen zeggen voldoende geholpen. Na installatie deed de bilgepomp het prima, meldde Menzies over de marifoon. Ook Buys en Menzies raakten elkaar daarna uit het oog. Pas nadat Buys gefinisht was, hoorde hij dat *Dancing Dolphin* toch nog was gezonken. Een Koreaanse tanker had Menzies van het dek van zijn zinkende boot gehesen. Veel later kwam Bertus Bob Menzies weer tegen, op een bijeenkomst met deelnemers. Buys: “Toen kwam hij op me af. Ik zei: ‘Hé Bob, waar is mijn pomp?’ Hij zei: hier is je pomp, en gaf me een grote magnum cognac. Die had hij voor mij meegenomen.”

Wereldreis

Dit soort intense belevenissen maakte de OSTAR tot iets verslavends voor Buys. In totaal zou hij vijf keer aan de startlijn verschijnen. Helaas maar vier keer aan de finishlijn. De laatste keer, in 2005, bracht pech én geluk. Buys had de Haringkoning net verkocht, wat een hele drukke periode was geweest. Een wondje aan zijn been, met een bacterie, ging maar niet over. En niet alleen Buys was niet tof: na de start van de OSTAR bleek de nieuwe genua niet goed. “Stromt aan de knikker.” Er viel niet goed mee te varen, vertelt Buys. “Ik zat binnen, en dacht: ja Bertus, zo kun je niet varen. Wat doe je hier eigenlijk? Toen ben ik uit de wedstrijd gestapt. Dat was een hele goede beslissing, vind ik, want een goed zee-man moet ook de beslissing kunnen nemen om niet te gaan.” Buys beseft dat hij vrij was. Geen zaak meer, en aan “dat klerestuk naar de overkant toe” was hij ook niet meer gebonden. Buys voer naar de Azoren, lekker met halve wind, en daarna was het plan om het jaar daarop naar de Carib te varen snel gemaakt. Dat deed hij dan ook, in 2006. Zonder dat iemand het wist, had Buys in de tussentijd een stapel vaarkaarten overgenomen van een wereldzeiler. Die lagen onder zijn kussens te wachten. Vanaf de Carib was het vervolgens een kleine stap om met de wind mee door te varen, verder westwaarts. Voor de uitvoering van zijn wereldreis nam Buys lekker de tijd, van 2006 tot 2010. Zijn zeventigste verjaardag vierde hij op het Panamakanaal. Hij voelde zich de koning te rijk.

We zitten in Buys’ werkkamer, omringd door nautische boeken, schilderijen, foto’s en apparatuur. Het ene na het andere zeilverhaal passeert de revue. Bertus Buys is nog lang niet uitgepraat. De Haringkoning is nog lang niet uitgezeild. ●

WIN EEN BOEK

Bertus Buys zou de Nederlandse ‘Mister OSTAR’ genoemd kunnen worden, want hij startte vijf keer in deze wedstrijd. In het boek OSTAR schrijft Lloyd Foster over deze Observer Single-handed TransAtlantic Race. Zeilen bezit een door Bertus Buys gesigneerd exemplaar. Stuur een e-mail met motivatie naar info@zeilen.nl als u voor dit boek in aanmerking wilt komen.